

برنامه مراقبت در منزل

بیش از ۵۰ درصد از مرگ های کودکان زیر ۵ سال ایران در ۲۸ روز اول تولد اتفاق می افتد (سه چهارم از مرگ های نوزادی در طی اولین هفته اول اتفاق می افتد). درجهان سالانه حدود ۳,۷ میلیون نوزاد در چهار هفته اول تولد جان خود را از دست می دهند که بیشتر آنها مربوط به کشورهای در حال توسعه و به دلیل عدم دسترسی، در منزل اتفاق می افتد. تقریباً ۹۰ درصد از موارد مرگ و میر نوزادان ناهنجاری ها، آسیفکسی، سندرم دیسترس تنفسی (RDS)، نارسایی و عفونت می باشد.

این در حالی است که دو سوم این مرگ ها با اجرای مداخلات موثر قابل پیشگیری است. از راه کارهای ملی و جهانی موثر در بهبود سلامت مادر و نوزاد، انجام مراقبت های قبل و حین بارداری، وجود پرسنل با مهارت عملی بالا در انجام مراقبت ها، وجود افراد متبحر در امر زایمان و انجام مراقبت های موثر پس از زایمان و دروه نوزادی می باشد.

به همین منظور سازمان جهانی بهداشت و یونیسف در خصوص اجرای برنامه مراقبت در منزل به ویژه در مناطق محروم که امکان دسترسی وجود دارد تاکید می کند. در همین راستا اداره سلامت نوزادان نیز یکی از اهداف خود در سال ۱۳۹۴ را تهیه پروتکل برنامه مراقبت در منزل در نظر گرفته است. در مطالعه ای مورد شاهدهی که در سال ۱۳۹۲ در قزوین انجام شد نتایج نشان داد، انجام مراقبت در منزل در گروه کنترل در برخی از شاخص ها مانند معاینه بار اول نوزاد، تغذیه انحصاری با شیر مادر، روند وزن گیری و... تفاوت معنی داری را نشان داده است. لذا در سال ۱۳۹۴ اداره سلامت نوزادان بسته خدمتی در قالب دو حیطه علمی و اجرایی با همکاری دانشگاه اصفهان تهیه نمود و مقرر گردید به صورت پایلوت در شهر اصفهان به ویژه حاشیه نشین ها که وضعیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی پایین می باشد اجرا نماید. دستورالعمل حاضر به منظور اجرای برنامه مذکور می باشد.

اهداف کلی:

۱. بهبود کمی و کیفی مراقبت های نوزاد سالم و تغذیه انحصاری با شیر مادر
۲. بهبود کمی و کیفی در مراقبت نوزاد در معرض خطر و پرخطر

اهداف اختصاصی :

۱. ارتقاء سطح آگاهی و عملکرد خانواده ها در مراقبت از نوزاد سالم و در معرض خطر
۲. کاهش میزان روزهای بستری نوزادان پرخطر و اشغال تخت در بخش مراقبت ویژه نوزادان
۳. بهبود عملکرد خانواده ها در مراقبت از نوزاد سالم (مشاوره شیردهی ، حمام کردن و...)
۴. افزایش پوشش مراقبت های ۳ تا ۵ روز بعد از تولد در نوزادان
۵. افزایش پوشش غربالگری نوزادان جهت هیپوتیروئیدی و فنیل کتون یوری

گروه هدف :

۱. کلیه نوزاد سالم که مادر یا خانواده به دلیل مشکلات فرهنگی و اجتماعی ، وضعیت اقتصادی امکان مراقبت کامل نوزادشان را ندارند
۲. نوزادان بستری شده در بخش مراقبت ویژه یا نوزادانی که به دلیل مشکلات بارداری و زایمان نیاز به مراقبت خاص پس از ترخیص دارند مانند وزن کم موقع تولد ، زایمان زودرس زیر ۳۷ هفته ، عوارض دوران بارداری مادر که به تشخیص پزشک و پرسنل بیمارستان بایستی مراقبت های ویژه برای آنان انجام شود .

نکته: با توجه به اهمیت پیگیری وضعیت نوزادان پرخطر سن بررسی و مراقبت در منزل تا یکسالگی در نظر گرفته شد . حداقل دو مراقبت در منزل در دوران نوزادی از طرف تیم مراقبت در منزل با تعرفه دولتی انجام و در صورت نیاز به پیگیری تا پایان دو سالگی با موافقت خانواده و اخذ تعرفه از خانواده اجرایی گردد.

محل ارائه خدمت :

محل ارائه خدمت مراکز مشاوره ، مراکز سلامت جامعه و منزل می باشد.

جذب نیروی انسانی :

شرایط جذب نیروی انسانی شامل موارد ذیل می باشد :

- ۱- جنس مونث یا مذکر
- ۲- حداقل تحصیلات لیسانس
- ۳- رشته تحصیلی پرستار یا ماما
- ۴- حداقل سابقه دو سال کار در بخش نوزادان یا اطفال یا در مرکز بهداشتی درمانی

نحوه بکارگیری نیروها :

تامین نیروی انسانی از طریق جذب نیروی شرکتی می باشد . ابتدا ضمن مکاتبه با دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در خصوص شرایط جذب نیرو و... کلیه شرکت های خصوصی و دولتی تامین کننده نیروی انسانی فراخوان شده و پس از انجام مناقصه ، هماهنگی با شرکتی که در مناقصه انتخاب شد، انجام می شود و فراخوان داده می شود . پس از مصاحبه جذب نیرو انجام می شود.

شرح وظایف

الف- شرح وظایف پیمانکار :

- استخدام نیروی انسانی ماهر
- برگزاری کارگاه های آموزشی و باز آموزی تئوری و عملی
- آشنا نمودن اعضاء تیم سلامت از خدمات مرکز
- تامین امکانات مورد نیاز
- تامین وسیله ایاب و ذهاب
- اقدام به بیمه نمودن کارکنان (بیمه حرفه ای ، مسئولیت و...)
- تامین فرم های مراقبتی لازم
- نظارت از وضعیت اجرای برنامه

ب- شرح وظایف معاونت بهداشتی و دانشکده پرستاری و مامایی

- آموزش و باز آموزی تئوری و عملی پرسنل
- تهیه چک لیست های نظارتی و نظارت از عملکرد پرسنل
- تهیه شرح وظایف پرسنل ارائه دهنده خدمت
- تهیه رسانه های کمک آموزشی (پمفلت ، پوستر ، کتاب و...)
- تهیه بسته های خدمتی و دستورالعمل های اجرایی
- انجام فعالیت های تبلیغاتی
- هماهنگی و همکاری با پیمانکار و سایر گروه ها در زمینه بهبود برنامه

- برگزاری کمیته های اجرایی و علمی با فواصل سه تا شش ماهه به منظور بهبود کیفی برنامه و رفع مشکلات

- جمع آوری امار و اطلاعات از واحدهای ارائه دهنده خدمت
- جمع بندی و آنالیز اطلاعات و ارائه گزارش فعالیت ها به وزارت متبوع
- اجرای طرح های پژوهشی
- نظارت بر حسن انجام کار

ج- شرح وظایف پرسنل ارائه دهنده خدمت

- انجام و پیگیری مراقبت نوزاد سالم با سطح فرهنگی پایین در مرکز یا در منزل مطابق با بسته خدمتی
- انجام و پیگیری مراقبت نوزاد پرخطر در مرکز و منزل مطابق با بسته خدمتی
- شرکت در جلسات آموزشی و باز آموزشی تئوری و عملی
- داشتن گواهی آموزش غیر حضوری قبل از شروع آموزش عملی در کارگاه
- داشتن گواهی گذاردن ۳۶ ساعت مهارت های عملی بصورت کارگاه قبل از شروع به کار
- دریافت اسامی نوزادان گروه هدف از سامانه نوزادان
- پیگیری نوزادان تحت پوشش و انجام اقدامات لازم جهت آنان
- تکمیل فرم های مراقبتی و فرم های آماری مطابق با دستورالعمل
- وارد کردن اطلاعات مراقبت نوزادان در سامانه نوزادان
- پیگیری نوزادان در معرض خطر تا حصول نتیجه
- ارجاع نوزادان در صورت بروز مشکل مطابق با دستورالعمل
- تشخیص به موقع نوزادان در معرض خطر و انجام اقدامات طبق بسته خدمتی
- ارائه آموزش تئوری و عملی به خانواده ها
- برقراری ارتباط حرفه ای موثر با تیم سلامت، نوزاد و خانواده

فرایند انجام مراقبت ها :

برای انجام فرایند خدمت به چند نکته توجه نمایید :

- ۱- در حین اجرای مراقبت ها آموزش به مادران ضروری است

۲- در صورتی که در نوزاد سالم مادر تمایل به انجام یک بار مراقبت دارد ، حتما وی را جهت انجام

مراقبت های بعدی در مراکز بهداشتی درمانی تشویق کنید

۳- با توجه به این که یکی از اهداف مهم برنامه مراقبت در منزل، افزایش پوشش مراقبت دوران نوزادی

می باشد، فرم مراقبت کودک سالم (دوران نوزادی) نیز تکمیل و جهت بایگانی در پرونده خانوار به

مرکزی که نوزاد تحت پوشش آن مرکز می باشد ارسال می گردد.

الف- فرایند مراقبت نوزاد سالم :

عنوان فعالیت های فرایند مراقبت	عنوان فرایند
- قدر دانی، حفظ شان و احترام به خانواده	فرایند توانمند سازی خانواده
- مشارکت دادن خانواده در مراقبت ها	
- ارتقا شایستگی و اطمینان دهی به خانواده از طریق آموزش و مشاوره	
- دادن اختیار و قدرت به خانواده جهت مراقبت از مادر و نوزاد	
-توانمند کردن خانواده جهت رفع نیازها	
-حمایت از نقش والدین	فرایند ایمنی محیط و امنیت مادر و نوزاد
بررسی محیط از نظر زمینه بروز سقوط	
مشاوره با خانواده برای ایجاد تغییرات چیدمان منزل	
آموزش پیشگیری از عفونت	
حفظ ایمنی و امنیت مادر و نوزاد	
حفظ دمای مناسب برای اتاق نوزاد	بررسی وضعیت سلامت مادر
-ارزیابی محیط طبق فرم	
آموزش علایم خطر به مادر وتوصیه ارجاع	
-ارزیابی پستان مادر	فرآیند ارزیابی و معاینه جسمی نوزاد
(وضعیت روحی و روانی مادر (پرسش نامه ادینبرگ ارزیابی-)	
- گرفتن شرح حال و سوابق سلامتی از والدین	
- بررسی خلاصه پرونده و آزمایشات	فرآیند ارزیابی تکاملی نوزاد
معاینه جسمی نوزاد طبق فرم مانا	
- گرفتن شرح حال و سوابق سلامتی از والدین	فرایند ارزیابی رشد
- اندازه گیری وزن بدن	
- اندازه گیری دور سر	
- اندازه گیری قد	
ثبت و مقایسه اندازه ها با منحنی رشد	فرایند ارزیابی علائم حیاتی نوزاد
- کنترل تنفس نوزاد	
- کنترل درجه حرارت نوزاد	
- کنترل میزان اکسیژن اشباع در نوزادان در معرض خطر	

آموزش علایم خطر به والدین	
ارزیابی شیردهی موفق	فرآیند شیر دهی
فرآیند آموزش و مشاوره شیردهی	
فرآیند دوشیدن شیر	
فرآیند نگه داری شیر دوشیده شده	
فرآیند تغذیه با شیر مادر در نوزادان نارس	
بررسی * دفعات ادار و مدفوع در روز	فرآیند ارزیابی وضعیت دفع ادار و مدفوع
آموزش نحوه تمیز کردن ناحیه تناسلی دختر و پسر	
آموزش نحوه پوشک کردن به ویژه نوزادان نارس	
مشاهده بند ناف از نظر ظاهر *	فرآیند مراقبت از بند ناف
آموزش مراقبت از بند ناف به مادر	
آموزش در مورد فواید * ختنه	فرآیند مراقبت از محل ختنه
- کنترل مراقبت های بعد از ختنه	
- آموزش علایم خطر و گزارش آنها	
آموزش در مورد حمام دهی *	فرآیند استحمام نوزاد
مهیا نمودن شرایط محیط و ایمنی نوزاد برای استحمام	
- بررسی وضعیت الگوی خواب نوزاد	فرآیند حفظ الگوی خواب
- مشاهده و ارزیابی محیط خواب نوزاد از نظر و سر و صدا ، دما و نور	
آموزش به والدین در مورد محیط و تخت نوزاد	
آموزش اطمینان از کافی بودن تغذیه نوزاد	
آموزش اطمینان از خشک بودن پوشک نوزاد	
آموزش در مورد پیشگیری از مرگ ناگهانی	
آموزش درد های کولیکی	فرآیند مراقبت از کولیک نوزادی
حمایت روحی و روانی از والدین	
-آموزش به والدین و اعضای خانواده از خطرات و حوادث تهدید کننده نوزاد	فرآیند حفظ ایمنی نوزاد
آموزش تهیه صندلی اتومبیل	
آموزش پیشگیری از سقوط-آب داغ-سیگار	
بررسی تغییرات رفتاری خواهر و یا برادر	فرآیند کمک به سازگاری خواهر و برادر
گفتگو با فرزندان در مورد ورود نوزاد	
مشارکت در مراقبت ها	
اختصاص زمان برای فرزندان دیگر	فرآیند پی گیری غربالگری نوزاد
* پی گیری غربالگری های هیپوتیروئیدی و فنیل کتونوری	
* پی گیری غربالگری های شنوایی	
* پی گیری غربالگری های رتینو پاتی	
* پی گیری وضعیت تکاملی نوزادان به ویژه نوزادان در معرض خطر	
* پی گیری سایر موارد مورد نیاز	

ب- فرایندهای نوزاد نیازمند مراقبت ویژه:

عنوان فعالیت های فرایند مراقبت	عنوان فرایند
آموزش بررسی وضعیت تنفس نوزاد	فرآیند اداره آپنه در نوزادان
اقدامات اولیه احیای نوزاد	
تهویه و دادن اکسیژن	
دادن دارو به نوزاد طبق تجویز	
آموزش پیشگیری آپنه به والدین	
آموزش احیای نوزاد به اعضای خانواده	
ماساژ مطابق تکنیک	فرایند ماساژ درمانی در نوزادان
روحي و روانی خانواده حمایت	
مشاهده و بررسی نوزاد	فرآیند مراقبت از نوزاد مبتلا به زردی
درخواست چک بیلروبین خون یا با استفاده از بیلی چک	
تست میزان زردی بانظر پزشک	
درمان زردی (فتوتراپی) بانظر پزشک	
آموزش به والدین جهت فتوتراپی	
نوزاد والدین در پذیرش ظاهر و وضعیت از کمک و حمایت عاطفی -	جدول فرایند مراقبت از نوزاد مبتلا به شکاف کام و لب
آموزش به والدین در خصوص تغذیه نوزاد (وضعیت قرار گیری و استفاده از شیشه هابرمن)	
آموزش به والدین در خصوص پی گیری های مربوط به شنوایی، گفتار و دندان ها	
والدین به مراکز حمایتی شکاف کام و لب معرفی -	
بررسی وجود دررفتگی مادرزادی مفصل ران با تمرکز بر شرح حال و معاینه فیزیکی	فرایند مراقبت از در رفتگی مادرزادی مفصل ران
آموزش در خصوص مراقبت های مربوط به کمربند پاولیک هافمن	
-آموزش در خصوص مراجعه و پی گیری	
-گرفتن شرح حال دقیق از والدین	فرایند مراقبت از نوزاد مبتلا به بیماری های قلبی
- تشویق و حمایت والدین در برقراری ارتباط با نوزاد	
آموزش در خصوص فرآیند بیماری، پی گیری ها ، درمان و عوارض بیماری های قلبی	
- آموزش در مورد نحوه ی استفاده از پالس اکسی متری و اکسیژن درمانی در منزل	
-آموزش به والدین در مورد نحوه مصرف داروها	
تهیه شرح حال دقیق از والدین و بررسی نوزاد از نظر وجود آنومالی های همراه	فرآیند مراقبت از نوزاد مبتلا به ضایعات طناب نخاعی و ستون مهره ها
-بررسی وجود عوارض همراه	
-آموزش به والدین در خصوص عوارض احتمالی، مراقبت ها و پی گیری	
-آموزش نحوه مراقبت از محل ضایعه و نحوه کنترل عفونت	

<p>-گرفتن شرح حال دقیق از والدین نوزاد، بررسی نوزاد با تمرکز بر هیدروسفالی</p> <p>-در صورت وجود شنت بررسی بروز عفونت و سایر عوارض شنت بطنی صفاقی</p> <p>آموزش به والدین در خصوص مراقبت از شنت، علائم عفونت و سایر عوارض احتمالی</p> <p>-آموزش شناسایی حرکات مشکوک به تشنج و مصرف داروهای ضد تشنج</p>	<p>فرایند نوزاد مبتلا به هیدروسفالی و دارای شانت</p>
<p>-آموزش به والدین در خصوص پی گیری</p>	<p>فرایند مبتلا به نهان بیضگی</p>
<p>-بررسی آگاهی و عملکرد والدین در خصوص انجام پی گیری بعدی</p> <p>-بررسی نحوه مراقبت از زخم باز</p> <p>-آموزش نحوه مراقبت ها ، بهداشت و حمام</p> <p>حمایت عاطفی از خانواده</p>	<p>فرآیند مراقبت از نوزاد مبتلا به اکستروفی مثانه ،اپی سبادیاس</p>
<p>-تهیه فهرست مشکلات نوزاد با توجه به آنومالی های همراه</p> <p>-بررسی وضعیت تنفس و مشکلات همراه</p> <p>-بررسی وجود مشکلات تغذیه ای(ریفلاکس، عدم وزن گیری مناسب ، مشکلات بلع</p>	<p>فرایند مراقبت از نوزاد مبتلا به فیستول تراشه به مری</p>
<p>-آموزش مراقبت های از و فاگوستومی گردنی</p> <p>-آموزش مراقبت های گاستروستومی</p> <p>-بررسی استومی ها (در صورت وجود) از نظر عملکرد و بروز عوارض</p> <p>-بررسی عملکرد و آگاهی والدین در خصوص موارد بهداشتی</p> <p>-کنترل عوارض بعد از جراحی</p>	<p>فرایند مراقبت از نوزاد مبتلا به فتق مادرزادی دیافراگم و جراحی</p>
<p>گرفتن شرح حال دقیق از نوزاد و تهیه فهرست مشکلات نوزاد</p> <p>-بررسی رابطه عاطفی والدین و نوزاد و ارائه آموزش ها و راهکارهای موثر</p> <p>-بررسی حمایت های مورد نیاز تنفسی و فراهم کردن آموزش لازم</p> <p>-بررسی انجام پی گیری ها و غربالگری های چشم و گوش توسط والدین</p>	<p>فرایند مراقبت از نوزاد مبتلا به فتق مادرزادی دیافراگم و جراحی</p>
<p>-گرفتن شرح حال دقیق از نوزاد با تمرکز بر مشکلات تغذیه ، گوارشی نوزاد</p> <p>-در موارد ممنوعیت تغذیه از راه دهان، آموزش روش های گفتار درمانی، آموزش استفاده از مکیدن غیر تغذیه ای و بهداشت دهان</p> <p>-در موارد وجود حساسیت غذایی و تنفر دهانی ارجاع به گفتار درمانگر</p> <p>-بررسی محل سوچورهای جراحی از نظر میزان بهبودی و احتمال بروز عوارض</p> <p>-بررسی نحوه عملکرد والدین در خصوص مراقبت از استومی ها</p> <p>-آموزش مراقبت ها و کنترل عفونت</p>	<p>فرایند مراقبت از جراحی های دستگاه گوارش</p>
<p>بررسی استومی ها از نظر وجود عوارض (عفونت، التهاب، زخم ، نشت از محل)</p> <p>-بررسی عملکرد و آگاهی والدین در خصوص مراقبت از استومی</p> <p>- حمایت عاطفی</p>	<p>فرایند مراقبت از استومی ها</p>

